

Відповіді до завдань
III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії
2023-2024 навчального року

8 клас

Завдання I

1. Дайте короткі відповіді на запитання.

1. «Загинув великий князь ..., вікопомний самодержець всеї Руси, який одолів усі поганські народи, мудрістю ума додержуючи заповідей божих, [*...] Він бо кидався на поганих, як той лев, сердитий був, як та рись, і губив [їх], як той крокодил, і переходив землю їх, як той орел, а хоробрий був, як той тур, та рівнею був своєму діду Мономаху, що погубив поганих ізмаїльтян, тобто половців» (**Роман Мстиславович**).

2. Автор твору «Слово про закон і благодать» (**Іларіон**).

3. Найталановитіший майстер іконопису часів Русі-України (**Аліпій Печерський**).

4. Автор богослужбних книг «Требник» та «Катехізис» (**Петро Могила**).

5. «Увесь народ, уся чернь, вийшовши з міста вітала його. Академія вітала його промовами і вигуками як ... спасителя і визволителя народу від польського рабства...Патріарх надав йому титул найсвітлішого князя...» (**Богдан Хмельницький**).

6. У 1620 році, під час візиту до Києва, єрусалимський патріарх Феофан висвятив його на митрополита (**Іов Борецький**).

7. Автор відомого твору полемічної літератури «Тренос» (**Мелетій Смотрицький**).

8. Йому належить вислів «На тому стою й не можу інакше» (**Мартин Лютер**).

9. Захоплений його твором, Еразм Роттердамський вимовив: «Ти або Бог, або диявол, або ... (допишіть – мій Еразм).

10. Відома українська меценатка, причетна до створення Києво-Могилянської академії (**Галшка Гулевичівна**).

2. Історична плутанина: знайдіть 10 помилок у тексті і запишіть правильну відповідь, підкреслюючи змінені дати, слова і словосполучення.

У 1638 році князь В.-К. Острозький заснував у Києво-Успенській лаврі школу за типом західноєвропейських навчальних закладів. У 1639 році вона була об'єднана з Київською братською школою та перетворена на Київський ліцей, що згодом став університетом. Викладали тут грецькою, слов'янською, а деякі курси – латинською мовами. Учні називалися ліцеїстами. Цей навчальний заклад до відкриття Харківського університету був єдиним вищим навчальним закладом Східної Європи.

Відповідь. У 1631 році митрополит Петро Могила заснував у Києво-Печерській лаврі школу за типом західноєвропейських навчальних закладів. У 1632 році вона була об'єднана з Київською братською школою та перетворена на Київський колегіум, що згодом став академією. Викладали тут (грецькою) слов'янською, а деякі курси – латинською мовами. Учні називалися студентами. Цей

навчальний заклад до відкриття *Московського* університету був єдиним вищим навчальним закладом Східної Європи.

3. Визначте про які події (про кого) йдеться у джерелах.

А) «А Хмельницький, зосередивши військо, пішов з України в напрямку до польських міст. ... Не доходячи до Костянтинова Великого, зустрівся з коронним військом під командуванням князя Домініка Острозького та пана Сенюти, якого була безліч. Також і козацького війська при гетьмані Хмельницькому було більше, ніж сто тисяч, і їх коронне військо стримувало, так що мало не в облозі опинилися козаки. Але Хмельницький анітрохи не турбувався, оскільки послав по допомогу до орди. І тільки-но орда прибула великою силою, одразу ж зачепили коронне військо, і так орда з козаками те військо розбили, що довелося йому тікати до Великого Костянтинова, залишивши обоз із самими бойовими возами» **(Із Літопису Самовидця, битва під Пилявцями 1648 р.)**.

Б) «Після приходу козаків і татар, що надійшли майже водночас, обидві сторони на другий день зранку розпочали велику битву, яка дещо втихла до другого ранку. У четвер козаки й татари нещадно потріпали польські полки, у той день багато ляхів загинуло від ударів мечем та від вогнепальної зброї, чимало полягло славних ротмістрів. <...> Якраз посеред Січі зайшла ніч. Неспокійна вона була в поляків, бо король скликав свій синкліт і почав раду радити, як би козакам та татарам відсіч дати та як покраще полки поставити. Не дрімав і Хмельницький. Він поставив свої полки з півночі та півдня, підготував до бою табір, хану доручив пильнувати правий фланг і бойовим строєм рушив на штурм» **(Із Літопису Григорія Грабянки, битва під Берестечком, 1651 р.)**.

В) «У часи панування короля польського Стефана Баторія іще краще учинили. Сей король, завбачивши як козаки добре з татарами б'ються, настановив їм гетьмана, прислав корогву, бунчук та булаву, печатку гербову, прислав гармат і всяких припасів військових (та й самі козаки, довоювавши турецькі фортеці, здобули немало), ввів у них порядок стройовий, запровадив крім гетьмана, обозних, суддів, осавулів, полковників, сотників, отаманів і наказав нести сторожу супроти татарів за порогами. Згаданий король Баторій, oprіч давнього міста складового Чигирин, віддав низовим козакам для пристанища ще й місто Трахтемирів із монастирем, аби вони в ньому зимували, а за службу поклав їм по черв'їнцеві та по кожуху» **(Про формування реєстрового козацтва (із літопису Григорія Грабянки))**.

Завдання II

Уявіть, що Ви літописець, якому потрібно написати про підсумки весняно-літньої кампанії Богдана Хмельницького 1649 року. Опишіть детально ці події. У висновку охарактеризуйте їх значення та наслідки для створення козацької держави Гетьманщини.

Завдання III

Уявіть, що до Вас звернувся редактор енциклопедичного словника «Видатні постаті XVII ст.» з питанням, яка, на Ваш погляд, постать є найяскравішою у світовій історії XVII ст. Кого б Ви обрали, і що написали б про цього діяча. Свій вибір поясніть.

Завдання IV

1. Терміни «українські князі – пани – шляхта – зем'яни» треба поєднати з рештою твердження. Оберіть відповідь:

А. Структура панівного стану в другій половині XV-XVI століть;

Б. Виникнення нових верств суспільства у першій половині XVI століття;

В. Підготовка до об'єднання православної та католицької церков;

Г. Створення братських шкіл та діяльність православних братств наприкінці XVI століття.

2. У яких твердженнях ідеться про Петра Конашевича-Сагайдачного?

А. Брав участь у битві Речі Посполитої з турецько-татарським військом під Хотиним.

Б. Підштовхнув Стефана Баторія до створення першого козацького реєстрового війська.

В. Організовував походи запорожців у володіння кримського хана і на турецькі фортеці.

Г. Очолив козацьке повстання, унаслідок якого було зруйновано фортецю Кодак.

Д. Узяв під захист та опіку новостворену Києво-Могилянську колегію.

3. Доберіть до поданих нижче визначень відповідні терміни:

А. Рух за скасування рабства – _____

Б. Центр колоніальної імперії – _____

В. Іспанський податок, яким обкладали всі торговельні операції – _____

Г. Відвоювання Піренейського півострова в мусульман – _____

Д. Спеціальна історична дисципліна, що вивчає монети – _____

Довідка: алькабала, аболіціонізм, нумізматика, метрополія, Реконкіста.

Відповідь:

А. Аболіціонізм (фр. abolitionisme, від лат. abolitio – **скасування**) – громадський рух за скасування рабства (формального чи неформального).

Б. Метрополія – «країна, що володіє колоніями»; «центр колоніальної імперії».

В. Алькабала – найважливіший податок, що існував у Кастилії, Іспанії та іспанських колоніях. Цим податком обкладалися всі торгові угоди

Г. Реконкіста (від ісп. Reconquista, «**відвоювання**»)

Д. Нумізматика – наука, що вивчає старовинні **монети** та медалі.

4. Оберіть дату та подію, що не відноситься до української історії періоду Реформації та Контрреформації:

А. 1556-1561р.р. – створення Пересопницького Євангелія.

Б. 1585 р. – відкриття Львівської братської школи.

В. 1578 р. – реформа Стефана Баторія.

Г. 1576 р. – започаткування Слов'яно-греко-католицької академії.

Д. 1632 р. – ухвала «Пунктів для заспокоєння народу руського».

5. Установіть відповідність між пронумерованими на карті воєводствами Речі Посполитої та їхніми назвами.

- А. Волинська
- Б. Київське
- В. Руське
- Г. Брацлавське
- Д. Подільське

Відповідь: 1 В 2 А 3 Б 4Г

6. Дайте визначення поняттям/термінам:

- А. «Оксамитове» литовське проникнення –
- Б. «Хадж» –
- В. Натуральне господарство –
- Г. Віслицький статут 1347 р. –

Відповіді:

А. «Оксамитове» литовське проникнення – *процес приєднання українських земель до Великого князівства Литовського*;

Б. «Хадж» *паломництво в ісламі, пов'язане з відвідуванням Мекки та її околиць, та/або в Медину до гробу Мухаммеда*

В. Натуральне господарство – *тип господарства, за якого продукти праці виробляються для задоволення власних потреб, а не для продажу.*

Г. Віслицький статут 1347 р. – *кодекс законів, прийнятих польським королем Казиміром III для Малої Польщі. Поширивши на Галицьку Русь, Зх. Поділля, які приєднано до Польського королівства, У 1368 польський збірник законів, законодавча пам'ятка, складена за правління Казимира III на підставі польського звичаєвого права на сеймах у Віслиці для Малопольщі і Пьотркові для Великопольщі, введенням якого у всій Польщі Казимир III поклав початок об'єднанню уділів.*

Завдання V

Підготуйте розповідь на тему «Особливості взаємин світської влади та Церкви у країнах Європи в часи середньовіччя та ранньомодерного часу», використавши при цьому такі поняття: «церковна ієрархія», «хрестові походи», «теократія», «станово-представницька монархія», «реконкіста», «реформація».